

NAŘÍZENÍ č. 2/2011

Městské veterinární správy v Praze

Městská veterinární správa v Praze, Na Kozačce 3, 120 00 Praha 2 (dále jen MěVS v Praze), jako věcně a místně příslušný správní orgán podle § 47 odst. 1 písm. b) a § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen veterinární zákon) nařizuje podle § 10 odst. 1 písm. b), § 15 odst. 1, § 46 písm. b) a § 54 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst.3 veterinárního zákona tato

mimořádná veterinární opatření (ochranná a zdlávací opatření)

při výskytu a ke zdoání a ochraně před šířením varroázy včel.

Článek 1.

Úvodní ustanovení

- 1) Mimořádná veterinární opatření se nařizují k ochraně chovů včel na území hl.m. Prahy. Vyšetřením zimní měli byla ve včelstvech u chovatelů majících svá stanoviště na území hl.m. Prahy zjištěna a laboratorně prokázána nebezpečná nákaza – varroáza včel.
- 2) Varroáza včel je podle § 10 odst. 2 veterinárního zákona nebezpečná nákaza, kterou způsobuje roztoč *Varroa destructor*.
- 3) Pro celé území hl.m. Prahy se stanovuje jednotná nálezová situace a toto území se posuzuje jako plošně zamořené varroázou včel.

Článek 2.

Vymezení pojmů

Podle tohoto nařízení se rozumí:

- 1) Chovatelem – chovatelé včel organizovaní v ZO ČSV a neorganizovaní v ZO ČSV,
- 2) ohniskem nákazy – stanoviště včelstev s klinicky nebo laboratorně zjištěným nálezem roztoče *Varroa destructor*, v počtu větším než 3 roztoči na včelstvo,
- 3) ochranným pásmem – území v okruhu 5 km od ohniska nákazy,
- 4) směsným vzorkem – veškerá měli nebo spad odebraný ze všech úlů jednoho stanoviště včelstev,
- 5) ošetřením (léčebným, diagnostickým) - aplikace určeného přípravku provedená v souladu s návodem na jeho použití,
- 6) kočováním – činnost chovatele, kdy dochází k dočasnému přemísťování včelstev mimo trvalá stanoviště (zimoviště), která má chovatel zaregistrovaná v ústřední evidenci zvířat.

Článek 3.

Chovatelům včel se nařizuje:

Letní období

- 1) Každá ZO ČVS na území hl.m. Prahy na svém území organizuje monitoring intenzity varroázy tak, aby bylo několik zodpovědných včelařů, kteří by v období od 1. června do 30. června ve čtrnáctidenních intervalech a od 1. července do 31. srpna v týdenních intervalech u svých vybraných včelstev (nejlépe okrajových a nejsilnějších) prováděli monitorovací pozorování a pozitivní výsledky předávali MěVS v Praze. Monitoring v tomto období se skládá z odečtu denního přirozeného spadu roztočů z upravené podložky nebo dna proti vynášení roztočů včelami, při zabráněném přístupu mravenců a prohlídce trubčího plodu takto:
 - minimálně na třech místech plodiště se odvíčkují dvacet trubčích buněk ve stadiu fialových očí,
 - kukly se vyjmou a zhodnotí se dohromady množství dospělých samic, vývojových stádií, samečků i vajíček,
 - za ohrožující stav, vyžadující okamžitý zásah, se považuje denní spad pěti a více samic roztoče a silné napadení trubčích kukel u více než poloviny prohlédnutých buněk u některého včelstva.

- 2) MěVS v Praze nařizuje plošné ošetření včelstev na celém území hl.m. Prahy přípravky GABON PA 1,5 mg nebo GABON PF 90 mg, a to v případech:
 - kdy při vyšetření zimní měli (na jaře) mělo více než 25 % stanovišť ZO ČSV průměrný nález více než 3 samičky *Varroa destructor* na včelstvo,
 - kdy byla diagnostikována vysoká invadovanost trubčího plodu,
 - kdy byl průměrný přirozený letní spad roztočů vyšší než pět samic denně či je signalizována vysoká intenzita varroázy prohlídkou včelstev.Sledování přirozeného spadu roztočů u nejsilnějších včelstev v období od července do září signalizuje nejlépe reinvazi roztočů a jejich přemnožení. Ke snížení rizika tvorby reziduí se GABON PF 90 mg aplikuje maximálně ve dvou letech po sobě. Potom musí následovat nejméně jednoletá přestávka nebo záměna za GABON PA 1,5 mg. Pro GABON PA 1,5 mg nejsou z hlediska tvorby reziduí žádná omezení. Přípravky GABON PA 1,5 mg i GABON PF 90 mg se aplikují co nejdříve po posledním odběru medu. U Gabonu PF 90 mg a Gabonu PA 92 (proužky do úlu) v případě nutnosti dřívější aplikace a neúměrného prodloužení doby od skončení aplikace Gabonu do první fumigace a jako ochrana proti reinvazi je možné povolit prodloužení expozice o další plodové období tj. o 14 dní. Podmínkou je kontrola uvolnění proužků od voskových můstek a převěšení mezi plodové plásty.

- 3) Při nižších intenzitách varroázy doporučuje včelařům použití FORMIDOLU 40 ml – odparných desek s kyselinou mravenčí. FORMIDOL 40 ml lze aplikovat již během pozdního jara a po celé léto, pokud teploty v průběhu dne dosahují alespoň 20°C. Při nesprávné aplikaci kyseliny mravenčí se mohou uplatnit negativní vedlejší účinky na včelstva. Proto je nutné, aby včelaři před hromadným použitím zvládli náročnější techniku aplikace nejprve na menším počtu včelstev. Přípravek FORMIDOL 40 ml s ohledem na nízkou dávku účinné látky a krátkou dobu působení nezanechá rezidua v medu, ani ve vosku. Páry kyseliny mravenčí pronikají víčky do plodových buněk a

ničí zejména vývojová stádia a samečky roztoče *Varroa destructor*. Aplikace je proto možná i v období s většími plodovými plochami.

U Formidolu 40 ml upřednostnit uložení desky mezi nástavky nebo pod strop před uložení do podmetu, odkud mohou včely páry kyseliny mravenčí rychleji odvětrat. Strop úlu je nutné zabezpečit proti úniku par kyseliny mravenčí. Účinek lze zvýšit včasnějším uvolněním desky z regulačního obalu. Včelaři mohou využít svých zkušeností s aplikací Formidolu a vyzkoušet ve svých podmínkách možnosti zkrácení doby první fáze desky v regulačním obalu z obvyklých 2-3 dní. Dřívějším vyjmutím desky z obalu stoupne koncentrace kyseliny ve druhé fázi, ale vzroste také množství poškozených kulek a mladušek, které však současně svědčí o vyšší účinnosti a lepším průniku do zavíčkovaných plodových buněk.

Použití FORMIDOLU 40 ml je zvláště vhodné v oblastech s výskytem zvápenatění plodu, protože páry kyseliny mravenčí usmrcují napadený plod, nutí včelstva k odvíčkování buněk a odstranění nemocných kulek dříve, než se stanou infekčními. Zvápenatění plodu je tím účinně omezováno. Nemocné larvy, kukly a mumie je třeba pravidelně odstraňovat z podmetů úlů a pálit je, aby nedošlo k rozšíření nákazy. Pro tento účel je výhodné ponechat v úlech podložky a ty pravidelně čistit a dezinfikovat horkou vodou (60°C po dobu 1 hodiny zneškodňuje spóry *Ascospaera apis*). Páry kyseliny mravenčí současně ničí spóry houby *Nosema* sp. V oblastech s prokázanou rezistencí roztočů na pyrethroidy se aplikuje FORMIDOL 40 ml (v případě nutnosti i opakovaně) nebo vyhrazené veterinární léčivé přípravky na bázi thymolu. Přípravky na bázi thymolu působí dlouhodobě. Hubí roztoče po vyběhnutí napadených včel z buněk plástů. Thymol zanechává dlouho typický pach ve včelstvech, který může při výskytu slabých včelstev (např. osiřelých) vést k loupeži. Průměrná účinnost je nižší než u Gabonu PA 1,5 mg a PF 90 mg, ale vyšší než u Formidolu. Aplikují se po posledním vytočení medu.

Podzim a zima

- 1) V období od 10. října do 31. prosince provést trojí ošetření všech včelstev přípravkem VARIDOL 125 mg/ml. Ošetření se provede fumigací nebo aerosolem. **Ve včelstvech nesmí být při druhém a třetím ošetření zavíčkovaný včelí plod.** Pokud je v době 2. a 3. ošetření – např. při teplém počasí – zavíčkovaný plod, odstraní se vyřezáním nebo rozdrásáním tak, aby přítomní roztoči byli zpřístupněni účinným látkám při fumigaci či aerosolovém ošetření. Doporučené intervaly mezi ošetřeními jsou 14 – 21 dní. Tři ošetření se provádějí bez ohledu na to, zda byl v podletí použit Gabon PA 1,5 mg nebo Gabon PF 90 mg. S výhodou lze poslední ošetření provést aerosolem i začátkem prosince, kdy jsou včelstva bez plodu. Při použití acetonu lze aerosol aplikovat do teploty minus 5°C. Toto ošetření je významné k zabránění tvorby rezistence. ZO ČSV nahlásí MěVS v Praze majitele a počty včelstev, jejichž stanoviště jsou v obvodu ZO ČSV a která ZO ČSV neošetřovala, a to nejpozději do 15. ledna.
- 2) U všech včelstev před prvním ošetřením musí být vloženy na dna úlů podložky. Tyto se vždy po ukončení diagnostického odběru spadu nebo po ukončení léčby řádně ometou, očistí a vrátí zpět na dno úlu. Po posledním ošetření před odběrem zimní měli se doporučuje interval mezi ošetřeními a ometením podložek v délce 7 dní.
- 3) Vzorky měli se odeberou a odevzdají k vyšetření do 15. února. Poslední ošetření a odběr měli se musí časově sladit tak, aby mezi ometením podložky po posledním

ošetření a odběrem měli byla přestávka nejméně 30 dní. Zimní měl nesmí být po odběru přesívána přes síta s otvory menšími než 4 mm, aby mohl být při vyšetření zachycen i eventuální výskyt malého úlového brouka *Aethina tumida*. Vyšetření vzorků provádí Státní veterinární ústav v Praze.

- 4) V odůvodněných případech, obvykle na základě monitoringu rezistence organizovaného VÚVč nebo při výskytu včelomorek (*Braula coeca*), může být VARIDOL 125 mg/ml při fumigaci nahrazen přípravkem MP 10 FUM 24 mg/ml pro ošetření včelstva fumigací a pro aerosol přípravkem M-1 AER 240 mg/ml koncentrát pro přípravu roztoku k léčebnému ošetření včel. Pro plošnou kontrolu možného vzniku a rozšíření rezistentních populací roztoče *Varroa destructor* se doporučuje v rámci monitorovacích pokusů v okresech vybraných VÚVč, s.r.o. provádět srovnání účinnosti amitrazu (VARIDOL 125 mg/ml) a tau-fluvalinátu (GABON PF 90 mg). VÚVč, s.r.o. pro tento účel zašle zdarma podrobnou metodiku a potřebné přípravky. Podmínkou je podání zprávy do VÚVč, s.r.o.
- 5) V místech zvýšené intenzity varroózy, kdy po třetím (event. již druhém) ošetření je patrný vysoký spad roztočů, může MěVS v Praze výjimečně povolit další ošetření, kterým se obvykle nahradí ošetření jarní. Další ošetření VARIDOLEM 125 mg/ml se doporučuje nařídit v oblastech s prokázanou rezistencí roztočů na pyrethroidy.

Jarní období

- 1) Předjarní ošetření včelstev v tomto rozsahu:
 - a) pokud nebyl splněn rozsah nařízených opatření pro období podzim – zima, v době do 15. ledna se provede další zimní ošetření aerosolem místo nátěru plodu,
 - b) v katastroch s výskytem hromadných úhynů včelstev se předjarní ošetření provede celoplošně.
 - c) u všech včelstev na stanovištích s průměrným nálezem více než 3 samičky *Varroa destructor* ve směsných vzorcích zimní měli.
V ostatních katastroch se vyhodnotí extenzita varroózy podle procenta stanovišť bez nálezů roztočů v zimní měli. V ZO ČSV, ve kterých procento stanovišť bez nálezů nedosáhlo 25 % všech vyšetřovaných vzorků, se provede předjarní ošetření nebo letní gabonové ošetření. MěVS v Praze povolí předjarní ošetření stanovišť s podlimitním nálezem i pokud o to projeví sami včelaři zájem.
Předjarním ošetřením se rozumí nátěr víček zavíčkovaného plodu vodní emulzí přípravku M-1 AER 240 mg/ml, spojený s fumigací přípravkem Varidol 125 mg/ml. Rozhodující význam má nátěr plodu, kterým jsou postiženi roztoči a jejich vývojová stadia uvnitř plodových buněk i roztoči na včelách. Fumigace Varidolem 125 mg/ml je pojistkou při eventuální rezistenci roztočů na pyrethroidy a pro případ, že plocha plodu je nedostatečná.
Emulze (0,25 %) se připraví vmícháním 5 kapek M-1 AER 240 mg/ml do 50 ml vody. Natíráme opatrně pomalými pohyby, aby emulze pronikla víčky, ale nebyly zasaženy ostatní plochy plástu. Hodí se štětec, nejlépe plochý. Nenatíráme více než 10 dm² zavíčkovaného plodu. Emulzi připravujeme každý den čerstvou.
2. V oblastech s prokázanou rezistencí roztočů na pyrethroidy se nepoužívá nátěr plodu. Provedou se dvě ošetření Varidolem 125 mg/ml v intervalu 10 dní a doporučí se ošetření Formidolem 40 ml, a to co nejdříve, jakmile dosáhnou denní teploty bez větších výkyvů 20°C.

Jarní ošetření kromě ošetření Formidolem 40 ml v rezistentních oblastech musí být skončeno nejpozději do 15. 4..

Pro jarní ošetření není možno povolovat přípravky GABON PF 90 mg a GABON PA1,5 mg.

Přemísťování včelstev

V souladu s ustanovením § 134 odst.1 vyhlášky MZe č.299/2003 Sb. v platném znění může být **trvalé přemístění včelstev** povoleno jen do oblasti se stejnou nebo horší nakažovou situací. Přesunuta mohou být pouze včelstva vyšetřená na varroázu a léčebně ošetřená na základě stanovených ochranných a zdolávacích opatření a v souladu s nimi

- a) v rámci územního obvodu hl.m. Prahy jsou trvalé přesuny vázány na souhlas MěVS v Praze,
- b) mimo území hl.m. Prahy lze trvalý přesun včelstev uskutečnit na základě předchozího souhlasu územně příslušné KVS dle stanoviště nabyvatele a přemísťovaná včelstva musí být doprovázena veterinárním osvědčením vystaveným úředním veterinárním lékařem - inspektorem MěVS v Praze.

Přesuny včelstev kočováním

Přesun včelstev kočováním může být povolen:

- a) obecně do oblasti o stejné nakažové situaci, přičemž za horší nakažovou situaci se považují oblasti (ohniska a jejich ochranná pásma) s potvrzeným výskytem rezistentních roztočů, a to bez ohledu na intenzitu a extenzitu nákazy.
- b) byla-li včelstva vyšetřena a léčebně ošetřena, přičemž ve smíšeném vzorku měli nebyli zjištěni více než 3 roztoči na jedno včelstvo. V jednotlivých případech může být přesun povolen, i když počet roztočů přesahuje tuto hranici a chovatel prokáže, že všechna včelstva na stanovišti byla ošetřena v předjaří nátěrem plodu a fumigací. K umožnění přesunů včelstev kočováním může příslušná KVS vyhlásit jednotnou nakažovou situaci v kraji nebo jeho části.
 - Kočující včelstva musí být neprodleně po každém návratu po 1. 6. z kočovného stanoviště preventivně přeléčena, a to FORMIDOLEM 40 ml (pokud se návrat uskuteční před posledním vytočením medu) a Gabonem PA 1,5 mg nebo Gabonem PF 90 mg (pokud se návrat uskuteční po posledním vytočení medu a nejde o oblast s rezistencí roztočů). V rezistentních oblastech se provede ošetření FORMIDOLEM 40 ml, v případě silného napadení opakovaně.
 - MěVS v Praze rozhodne o přesunech včelstev na základě vyhodnocení nakažové situace.Předpisy, omezující přesuny včelstev v důsledku výskytu bakteriálních nákaz (mor a hniloba včelího plodu) nejsou opatřeními na varroázu nikterak dotčeny.

Článek 4.

Poučení o nakažbě

Varroáza je nebezpečné parazitární onemocnění včel a včelího plodu, které vyvolává roztoč *Varroa destructor*. Roztoč napadá včelí plod, nejčastěji trubčí, na kterém se rozmnožuje a dospělé včely. Roztoč může být přenašečem virových, bakteriálních a plísňových onemocnění včel a včelího plodu. Pokud není včelstvo včas léčeno účinnými přípravky, dochází k jeho úhynu. Nakažba se šíří především nakaženými trubci, včelami a roji neznámého původu.

Významnou roli v šíření nákazy hraje nedisciplinovanost některých chovatelů včel. Diagnóza se stanoví klinickým vyšetřením, zejména zavíčkovaného trubčího plodu a laboratorním vyšetřením spadu – měli.

Článek 5.

Přechodná a závěrečná ustanovení

1. Povinnosti a omezení vyplývající z tohoto Nařízení MěVS v Praze č. 2/2011 se vztahují na všechny fyzické a právnické osoby – chovatele včel na území hl. m. Prahy.
2. Porušení povinností vyplývajících z tohoto Nařízení MěVS v Praze č. 2/2011 řeší §§ 71 a 72 veterinárního zákona.
3. Toto nařízení MěVS v Praze č.2/2011 nabývá platnosti a účinnosti dnem následujícím po dni jeho vyhlášení, jímž je první den jeho vyvěšení na úřední desce Magistrátu hl.m.Prahy.
4. Dnem účinnosti tohoto nařízení se ruší Nařízení č.1/2009 MěVS v Praze ze dne 2. 3. 2009.

V Praze dne 26. 5. 2011

OTISK ÚŘEDNÍHO RAZÍTKA

Doc. MVDr. Antonín Kozák, Ph. D.
ředitel MěVS v Praze

Za správnost vyhotovení: MVDr. M. Jánošík

Magistrát hl. m. Prahy.....

Vyvěšeno na úřední desce dne.....

Sejmuto z úřední desky dne.....

Rozdělovník:

Magistrát hl.m.Prahy, odbor hospodářské správy, Mariánské nám. 23, 110 00 Praha 1

Václav Marek, předseda MV ČSV v Praze, Řepčická 38, 102 00 Praha 10

Policie ČR, správa hl.m. Prahy, Kongresová 2, 140 00 Praha 4

Komora veterinárních lékařů, MVDr. Novozámská, Liliová 8, 110 00 Praha 1

Oddělení pro řešení krizových situací, Palackého 174, 612 00 Brno